

Het (risico op) geweldsbereidheid in de iPGA-R

Van: Werkgroep uitwerking geweldsbereidheid
Aan: Programmteam Overleg Radicalisering (PTO-R)
Datum:

1 Aanleiding en opdracht

1.1 Aanleiding

Voor opname in de integrale Persoonsgerichte Aanpak – Radicalisering (iPGA-R) moet er sprake moet zijn van een radicaliseringsproces, interventiemogelijkheden én (een risico op) geweldsbereidheid vanuit ideologische overtuigingen.¹ In de praktijk is gebleken dat de partners binnen de iPGA-R niet altijd hetzelfde beeld hebben bij wat er precies bedoeld wordt met (het risico op) geweldsbereidheid, en hoe te beoordelen of hier bij een persoon sprake van is. Deze constatering wordt onderstreept door de commissie van toezicht die in 2021/2022 onderzoek heeft gedaan naar de belangen van personen opgenomen in de iPGA-R. Een van de aanbevelingen van de commissie van toezicht luidde: "*Maak expliciet(er) welke redenering wordt gehanteerd in het vaststellen van geweldsbereidheid*". De commissie acht het daarbij noodzakelijk dat er explicieter wordt beschreven 'op basis van welke informatie' en 'welke soort' geweldsbereidheid wordt geconstateerd.

1.2 Opdracht

Zoals hierboven beschreven zijn er verbeteringen mogelijk als het gaat om de definiëring van geweldsbereidheid en het gebruik van dit criterium binnen de iPGA-R. Daarom heeft het PTO-R in 2022 een werkgroep opgericht met de opdracht de term (risico op) geweldsbereidheid verder uit te werken en te kijken hoe de redenering of iemand wel of niet (een risico op) geweldsbereidheid vertoont explicieter kan worden gemaakt.² Op basis van de sessies is een analyse gedaan en zijn aanbevelingen opgesteld aan het Programmteam Overleg Radicalisering (PTO-R). De aanbevelingen hebben ten eerste betrekking op het *beleidskader iPGA-R*, waar de uitgangspunten voor de iPGA-R in zijn vastgelegd. Daarnaast hebben de aanbevelingen betrekking op het *dynamisch beoordelingskader*, het instrument dat gebruikt wordt om bij meldingen informatie te verzamelen en te duiden. Het doel van deze exercitie is te komen tot een breder gedeeld begrip, meer handvatten voor de beoordeling van een (risico op) geweldsbereidheid, waardoor de redenering beter te maken én te volgen is voor alle betrokkenen.

1.3 Opbouw van deze notitie

In deze notitie wordt eerst het begrip (risico op) geweldsbereidheid binnen de context van de iPGA-R nader toegelicht. Vervolgens wordt beschreven waar op dit moment de knelpunten zitten bij de toepassing ervan in de iPGA-R. Tot slot worden de aanbevelingen t.a.v. de uitgangspunten van de

---

¹ Zie beleidskader iPGA-R (2020)

² Er hebben twee sessies plaatsgevonden op 5 april 2022 en 7 juni 2022 in aanwezigheid van de gemeente (OOV/SPR), politie, WPI, GGD, RN en ^{5.1.2.e} van Universiteit Leiden.

iPGA-R (beleidskader) en de informatie-elementen die gebruikt worden bij de duiding van casuïstiek (dynamisch beoordelingskader)³.

2 Toelichting op het begrip en probleemanalyse

2.1 Het (risico op) geweldsbereidheid binnen de iPGA-R

Het beleidskader iPGA-R is vastgesteld in 2020 en beschrijft o.a. de criteria voor opname, waarbij geldt dat:

"Van opname in de iPGA-R kan (daarom) alleen sprake zijn bij personen waar redelijkerwijs zorgen zijn over (een risico op) geweldsbereidheid op basis van extremistisch gedachtegoed. Of dit zo is, moet worden onderbouwd aan de hand van het Beoordelingskader. Aangezien de iPGA-R een integrale aanpak is vanuit zorg en veiligheid, geldt als voorwaarde dat zowel interventies op leefgebieden als op gedrag mogelijk moeten zijn om het doel te behalen. Het is belangrijk om het onderscheid te maken dat het voorkomen van radicalisering geen doel van de iPGA-R is, maar dat streven naar deradicalisering en disengagement van een persoon wel manieren kunnen zijn om het gevaarsrisico te verminderen dat personen op termijn overgaan tot het plegen van extremistisch geweld".⁴

In het kader van deze exercitie is het van belang de volgende zaken uit te lichten:

- Zoals hierboven is beschreven is het (risico op) geweldsbereidheid bij een persoon een voorwaarde voor opname in de aanpak.
- Het onderstreept daarnaast het preventieve karakter van de iPGA-R: we wachten niet af tot radicalisering overgaat in extremistisch geweld maar proberen het risico hierop te verkleinen.
- Het dynamisch beoordelingskader is een instrument op basis waarvan informatie verzameld, geordend en geduid wordt. Op basis van het dynamisch beoordelingskader wordt een uitspraak gedaan over opname in de iPGA-R.

2.2 Omschrijving van het criterium

In het beleidskader is het criterium van (het risico op) geweldsbereidheid als volgt uitgewerkt:

- Het gebruik van extremistisch geweld verheerlijken en/of niet afwijzen
- Dreigen met het toepassen van extremistisch geweld
- Voorbereidende handelingen verrichten voor extremistisch geweld
- Anderen aanzetten tot extremistisch geweld

Waarbij we deze handelingen zien als vormen van geweld, en we met de iPGA-R willen voorkomen dat iemand geweld gebruikt. We moeten dus een risico zien dat iemand vanuit extremistisch gedachtegoed overgaat tot een van bovenstaande handelingen of herhaling ervan. Logischerwijs, indien iemand gedragingen vertoont die al vallen onder de hierboven beschreven vormen van geweld is dat een indicatie is van (het risico op) geweldsbereidheid.

---

³ Het huidige beoordelingskader dateert uit 2019. Sindsdien is de dreiging vanuit extremisme meer fluïde geworden en minder geworteld in een vastomlijnde ideologie. Dit jaar wordt het dynamisch beoordelingskader met externe experts onder de loep genomen om te bepalen of het voldoende aansluit bij het huidige dreigingsbeeld.

⁴ Zie beleidskader iPGA-R.

2.3 Probleemanalyse

- Zoals beschreven in de aanleiding bestaat er geen gemeenschappelijk beeld van wat (het risico op) geweldsbereidheid precies omhelst, waardoor (aldus de commissie van toezicht) er te weinig expliciet is welke redenering er achter opname in de iPGA-R zit.
- Het criterium is onvoldoende scherp uitgewerkt en is niet vertaald naar uitgangspunten in het beleidskader waardoor een heldere afbakening ontbreekt. De bewoording werkt daarbij verwarrend omdat zowel 'risico op' als 'bereidheid tot' een zekere voorwaardelijkheid hebben.
- Een weging op dit criterium volgt niet logischerwijs uit het dynamisch beoordelingskader. Het komt er nauwelijks in terug, noch als term nog in de vraagstellingen.
- Bij de vormen '*dreigen met het toepassen van extremistisch geweld*' en '*voorbereidende handelingen verrichten voor extremistisch geweld*' is het mogelijk het concreet te staven met feiten. Dat geldt in veel mindere mate voor '*het gebruik van extremistisch geweld verheerlijken en/of niet afwijzen*' en '*anderen aanzetten tot extremistisch geweld*'.
- Er is in de onderscheidde vormen van geweldsbereidheid geen onderscheid tussen offline en online, en in de beoordeling worden gradaties in duur, frequentie of impact van gedragingen niet expliciet meegenomen.

3 Aanbevelingen aan het PTO-R

3.1 Aanpassing term: van (risico op) geweldsbereidheid naar (risico op) geweld

Zoals hierboven aangegeven is het criterium (risico op) geweldsbereidheid onvoldoende uitgewerkt en lijdt de bewoording tot verwarring. De aanbeveling is om deze term te vervangen door (het risico op) geweld. Deze notitie zal vanaf nu deze term hanteren.

3.2 Aanscherping uitgangspunten in het beleidskader

De uitgangspunten zoals beschreven in het beleidskader geven op dit moment alleen aan dat (het risico op) geweld aanwezig moet zijn voor opname in de iPGA-R. Uit de sessies zijn een aantal aanvullende uitgangspunten t.a.v. (het risico op) geweld naar voren gekomen.

3.2.1 De beoordeling of er sprake is van (het risico op) geweld is een optelsom van de geconstateerde feiten en contextuele factoren die in samenhang bekeken moeten worden

Op basis van de beschikbare informatie wordt er een weging gemaakt. Er is geen checklist voor opname in de iPGA-R. Door meer elementen die wijzen op (het risico op) geweld aan de definitie, en de uitwerking ervan in het beoordelingskader, toe te voegen ontstaan er meer aanknopingspunten om de redenering op te bouwen. Het is daarbij mogelijk dat een weging op basis van dezelfde feiten in een andere context toch anders uitvalt.

3.2.2 Naast de geconstateerde feiten wordt bij beoordeling van (het risico op) geweld rekening gehouden met relevante factoren zoals de frequentie (eenmalig of structureel) van de feiten, de tijdspanne waarin zich dit heeft voorgedaan en het onderscheid tussen online en offline uitingen.

In de praktijk gebeurt dit al, dit wordt echter niet expliciet in het beleidskader omschreven.

3.2.3 Er kan sprake zijn van het risico dat een persoon zelf geweld pleegt, of dat zij anderen hiertoe aanzetten

In de huidige beschrijving van het criterium wordt dit onderscheid gemaakt maar dit is niet vertaald naar uitgangspunt in het beleidskader.

3.2.4 Bereik en impact op anderen speelt een rol bij de beoordeling van (het risico op) geweld

Wanneer een persoon zich in een machtspositie bevindt, een hoge status heeft en/of een leiderschapsrol vervult speelt dit mee in de weging van (het risico op) geweld. Met name in de context van het anderen hiertoe (kunnen) aanzetten.

3.2.5 Na opname in de iPGA-R moet periodiek beoordeeld worden of er bij de casus nog het (risico) op geweld bestaat

Indien blijkt dat er geen signalen meer zijn van (het risico op) geweld dient er opnieuw een beoordeling plaats te vinden over de opname in de iPGA-R. Dit criterium legitimeert immers de opname.⁵

3.3 Opnemen van de volgende indicatoren in het dynamisch beoordelingskader

Omdat er een aantal indicatoren ontbreken volgt een duiding op (het risico op) geweld niet uit het dynamisch beoordelingskader. In de sessies is een aantal indicatoren besproken waarover overeenstemming is dat zij helpen bij het maken van deze inschatting.

3.3.1 Extremistische uitingen

Het doen van extremistische uitingen is geen expliciete indicator bij de weging. Echter, om te komen tot 'dreigen' of 'anderen aanzetten tot' moet een persoon logischerwijs wel iets van uitingen doen. Daarom dient dat het doen van extremistische uitingen⁶ (zowel offline als online) opgenomen te worden als indicator van (risico op) geweld. Hierbij geldt dat online uitingen minder zwaar wegen in de beoordeling dan bijvoorbeeld een brief sturen aan een specifiek persoon of organisatie die een groep representeert.

3.3.2 (Reeds) toegepast geweld

Uit onderzoek blijkt dat eerder gepleegd geweld een belangrijke indicatie is voor toekomstig geweld. Daarom geldt: indien een persoon eerder niet-extremistisch geweld heeft gebruikt (bijvoorbeeld in context van criminaliteit of huiselijk geweld) is dit een factor van belang in de

---

⁵ Alleen het aanhangen van extremistisch gedachtegoed en aanwezigheid van interventiemogelijkheden leidt niet tot opname in de iPGA-R.

⁶ Er is sprake van extremistische uitingen wanneer er positieve of bevestigende referenties worden gemaakt naar extremistische ideeën, groepen, concepten of extremistisch geweld. Het in woord steun betuigen aan extremistische geweld gepleegd door anderen valt hier ook onder

weging van (het risico op) geweld binnen de iPGA-R.⁷ Dat dit ook geldt voor eerder gepleegd extremistisch geweld spreekt voor zich.

3.3.3 Beïnvloeding van en impact op anderen

Wanneer iemand zich in een machtspositie bevindt en/of een hoge status heeft en extremistisch geweld niet expliciet afwijst is dit een factor in de beoordeling van (het risico op) geweld. Het niet ingrijpen of het stilzwijgen kan geïnterpreteerd worden als goedkeuring. Hetzelfde geldt voor een persoon die kan weten dat zijn/ haar extremistische boodschap wordt gehoord of gelezen door een grote groep.

3.3.4 Het niet afwijzen of verheerlijken van extremistisch geweld

Het langdurig verblijven in extremistische (open/besloten) groepen, waaruit daadwerkelijk geweld is ontstaan, is een teken van (risico) op geweld. Ook als een persoon langdurig verblijft in een online omgeving waar extremistische geweld regelmatig wordt geopperd of goedgekeurd, zonder zelf iets te like of posten, wordt gezien als een factor in de weging van (het risico op) geweld.

---

⁷ Er moet wel sprake zijn van een ideologische motivatie, anders zou de persoon niet in beeld komen van de iPGA-R.